

**Viața literară românească în perioada postbelică.
Studiu de caz - revista „Vatra” 1978 (I)**

*Conf. univ. dr. Oana CENAC
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați*

***Abstract:** Our article is an analysis of the Romanian literary life from the post-war period, with a special interest on the articles published in the pages of the journal „Vatra” (1978).*

***Keywords:** Vatra, ideology, culture, literature.*

Revista social-culturală „Vatra”, editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Mureș, apare la 1 ianuarie 1894, la București, sub conducerea lui Ion Luca Caragiale, George Coșbuc și Ioan Slavici și continuă alte două reviste culturale prestigioase, „Dacia literară” și „Tribuna”. Seria nouă a revistei este publicată în luna mai 1971, iar printre fondatorii săi îi putem menționa pe scriitorii Dan Culcer, Romulus Guga și Mihai Sin. De altfel, revista a fost condusă de poetul, romancierul și dramaturgul Romulus Guga, iar după moartea sa, conducerea a fost preluată de criticul și istoricul literar Cornel Moraru, ulterior, director onorific. În prima echipă redacțională au intrat ziaristi din presa locală sau centrală (Ion Calion-Caloi, Cornel Pogăceanu, Atanasie Popa), istoricul literar Serafim Duicu, poetul și sculptorul Gavril Ședran (pseudonimul lui Gavril Gh. Pop), graficienii (Ion Petru Pop, Radu Ceontea). Statut de colaboratori permanenți ai revistei au avut istoriograful Grigore Ploșteanu, biologii acad. Alexandru Pora și Bogdan Stugren, lingvistul Alexandru Toșa, sociologul Andrei Roth. După 1990, echipa redacțională îi include pe criticii Al. Cistelean (redactor-șef adjunct, între 1993-2007), Virgil Podoabă, Aurel Pantea, Nicoleta Sălcudeanu, Iulian Boldea, prozatorul Alexandru Vlad, criticul Gheorghe Perian ș.a. Astăzi, revista este editată de Uniunea Scriitorilor, Consiliul Județean Mureș, cu sprijinul Ministerului Culturii și Cultelor, redactor-șef fiind Virgil Podoabă.

Articolul nostru face o radiografie obiectivă și sintetică a unor articole publicate în primele trei numere ale revistei din anul 1978, cu intenția mărturisită de a surprinde modul în care fenomenul cultural românesc, în special cel literar, se reflecta într-una dintre cele mai cunoscute publicații de cultură ale epocii.

Astfel, în numărul din ianuarie, inspirat de ideea eminesciană că „este acuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cugetări care formează

idealul lui, cum «*În sâmburele de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg*»”, Liviu Petrina expune, într-un amplu articol al cărui titlu este chiar citatul subliniat mai sus, concepția lui Eminescu despre eliberarea socială și națională a românilor și păstrarea independenței naționale. Sunt abordate trei aspecte fundamentale prezente în opera politică a poetului: „a)cauzele care au adus poporul român în condiții de subjugare națională și socială, ținându-l în condiții de înapoiere economică; b)Situția românilor în vremea lui Eminescu; c)căile de realizare a unei Români independente, prospere”, aspecte ilustrate cu ample citate din scrierile lui Eminescu, „influența austriacă asupra românilor din Principate” și „mizeria vieții noastre publice”. Evidențierea marilor idei politice eminesciene (necesitatea industrializării pentru toate popoarele, relații de egalitate și respect între națiuni, dreptul fiecărui popor la autodeterminare) este făcută cu scopul de a legitima politica PCR și activitatea lui Nicolae Ceaușescu drept continuatoare, peste un veac, ale unei tradiții de gândire politică românească.

La rubrica *Eminesciana*, Serafim Duicu trece în revistă cele mai solide contribuții la cunoașterea operei și personalității lui Mihai Eminescu, despre care afirmă că este „pentru cultura noastră de astăzi un punct de reper, o permanență și o oglindă. Eminescu este o instituție națională”. Sunt amintite ediția eminesciană inițiată de Perpessicius, colecția „Eminesciana” (coordonator Mihai Drăgan) de la Editura Junimea din Iași, albumul „Mihai Eminescu” (Constantin-Liviu Rusu și A.Petrescu-Vicoveanu), publicația *Caietele „Mihai Eminescu”* (coordonator Marin Bucur). Consemnarea, „cu satisfacție”, a acestor pași spre cunoașterea poetului, este urmată de o serie de sugestii în aceeași direcție: înființarea unui *Institut „Eminescu”*, „dotat cu o echipă de eminescologi pasionați și serioși”, care, între altele, ar realiza, „pe măsura epocii noastre, un *Corpus național eminescian*, serie de 20-30 de volume masive în care să se republice, sistematic și cu rigoare științifică, tot ce s-a scris despre poet în presa românească și străină, în volume de diverse «cercetări», în tomuri ocazionale, plus în volumele special consacrate vieții și operei poetului”. Serafim Duicu apreciază că cel mai aproape de realizarea *Corpusului național eminescian* este Editura Junimea prin colecția sa „Eminesciana”, în care au apărut poeziile poetului, studiile eminesciene semnate de Ibrăileanu, Vianu, Dragomirescu, V.Gherasim, Gr.Scorpan, Gh.Bulgăr, *Viața... lui Călinescu*, precum și două volume vizând preocuparea străinilor pentru poetul nostru: *Eminescu în critica italiană*, volum antologic, și Alain Guillerrou, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*. Ultimele două volume sunt prezentate critic și în detaliu, subliniindu-se semnificația prezenței lui Eminescu în critica europeană.

Dan Culcer semnează, la rubrica *Cronica literară*, articolul *Apologuri*, în care comentează cartea lui Marin Preda *Viața ca o pradă* (Ed. Albatros, 1977), ce oferă cititorului o „memorialistică travestită” a cărei calitate esențială este „de

a nu ne impune concluzii gata formulate sub formă de slogane, ci, mai ales, întrebări și situații dramatice care explică, măcar în parte, aventura unei conștiințe și conștiința unei epoci care începe să devină, ireversibil, istorie”.

Dumitru Mureșan conturează, în eseu *Focurile sacre*, „unitatea de ton și concepție a liricii” lui Aurel Rău, „atrăgându-ne atenția asupra resurselor ei potențiale”. De la volumul de debut, *Focurile sacre* (ESPLA, 1956), la volumele ce l-au urmat: *Unde apele vorbesc cu pământul* (Ed. Tineretului, 1961), *Stampe* (1964), *Turn cu ceas* (Ed. Dacia, 1971), *Zei asediați* (Ed. Albatros, 1972), *Micropoeme* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1975) și *Cuvinte deasupra vămii* (1976), „în bună măsură, poezia lui Aurel Rău are aspectul unei strabonieni geografii lirice, constituită treptat, [...] prin transformarea călătoriei în mijlocul predilect de cunoaștere, descoperire și defrișare a lumii, prin conturarea unei hărți proprii a teritoriilor deja cunoscute, [...] noutatea poeziei decurgând cu necesitate din însăși înnoirea înfățișărilor aparent neschimbate ale întregii lumi”.

Tereza Periș Chereji, într-un scurt articol – *Teatrul politic*, atrage atenția asupra unei cărți semnate de Margareta Andreescu, *Teatrul proletar din România* (Ed. Meridiane, 1977), în a cărei primă parte, autoarea urmărește acțiunile literar-teatrale din cadrul cercurilor socialiste și al cluburilor muncitorești până la 1944 (printre susținători și animatori fiind amintiți „tovarășul Nicolae Ceaușescu și tovarășa Elena Petrescu [Ceaușescu], care, la o manifestare artistică ce a avut loc în 22 aprilie 1939 la sediul breslelor de îmbrăcăminte și pielărie din strada Uranus, au luat parte nu doar ca spectatori, ci și ca interpreți. Astfel, utecistul Nicolae Ceaușescu – ne informează autoarea – a recitat *Pădurea tânără și verde* de George Coșbuc, iar utecista Elena Petrescu [Ceaușescu] a recitat poezia *Sufletul Anei* de Liviu Deleanu”); în partea a doua a volumului este prezentat repertoriul teatrului politic și agitatoric (Hauptmann, Caragiale, Gogol, Gorki, Maiakovski, Čapek etc). Cartea este apreciată pentru că „iluminează, cu întinsă și onestă documentare, o formă pe nedrept neglijată a evoluției teatrului românesc din veacul nostru”.

În numărul din februarie, la rubrica *Hic sunt leones*, Silvia Udrea prezintă prodigioasa activitate eseistică a poetului *Alexandru Philippide*, izvorâtă din puterea sa de admirație (definită de scriitor drept „înțelegere, meditare, devotament, rațiune”), sprijinită pe „temeinicie în cultură”. Apreciind că „scriitorul receptiv la cărțile altora se poate pronunța uneori cu mai multă degajare, liber de prejudecățile criticului”, Silvia Udrea constată că „Alexandru Philippide a fost, în perioada interbelică, un observator sagace și un comentator avizat al romanului autohton și european.[...]Apreciind ecloziunea romanului interbelic, n-a evitat să-și exprime rezerva față de proustianismul improvizat al unora, față de «sibaritismul procedeelelor învățate pe dinafară», pledând pentru efortul de concentrare și substanțializare în proza românească și împotriva supreproducției grăbite. Nu o dată a ironizat mania pitorescului facil,

«ciobănișmul literar», calofilia, fiind serioase impedimente în răspândirea literaturii române peste hotare. Or, tocmai această răspândire probează în bună parte valoarea unei literaturi”.

La rubrica *Opinii*, pe tema *Critica tânără*, Dan Culcer semnează articolul *Despre istoricizarea ideilor și limbajului în critică*. Constantând absența unei istorii a literaturii românești postbelice, autorul întreprinde observarea activității de cronicar literar a lui D.Micu, reprezentativ pentru generația criticilor postbelici, și descoperă, în „perisabilitatea majoră a textelor despre care scrie [...]primitivismul limbajului critic și al metodei[...]schema ideologică și estetică, adesea vulgarizatoare, prin filtrul căreia este trecută materia cărții”, cauzele eșecului parțial al scrierii unei istorii a literaturii contemporane; întreaga demonstrație este susținută cu citate care probează „gradul de istoricizare a ideilor și stilului criticii. [...] Pe acest fond, scrierea unei istorii a literaturii românești postbelice ar fi poate prilejul nimerit al unor revizuiți substanțiale ale valorilor, în spiritul celor încercate (cu rezultate diferite și după metode diferite) de Al.Piru, Eugen Simion, Ion Negoitescu, Mircea Iorgulescu sau Marian Popa” și ar trebui să fie conturate „prioritățile, tendințele, influențele, grupările, dominantele tematice, evoluția structurilor narrative, inovațiile stilistice sau compoziționale etc”.

La aceeași rubrică menționată anterior, Gheorghe Grigurcu apreciază activitatea de critic literar a poetului Ion Pop, concretizată în trei volume: *Avangardismul poetic românesc* (Editura pentru Literatură, 1969), *Poezia unei generații* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1973) și *Transcrieri* (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1976).

Anton Cosma semnează articolul *Proza lui Laurențiu Fulga*, cu privire specială asupra romanului *Fascinația* (Ed. Eminescu, 1977). Se face observația că „ultimele romane și nuvele ale lui Laurențiu Fulga propun, în felurite ipostaze, o singură situație umană, aceea al cărei simbol mitologic este Orfeu obligat să înfrunte infernul pentru a o regăsi pe Euridice. Fie că infernul este războiul, în *Alexandra și infernul* (Ed. Militară, 1966), sau moartea iubitei (în *Moartea lui Orfeu*, Ed.Eminescu, 1970), fie că el ia uneori înfățișarea vieții însăși și a istoriei (*Fascinația*)”. Criticul consideră că „adevărată problemă a prozei lui Laurențiu Fulga nu e aceea îndeobște considerată, a dihotomiei Eros-Thanatos, ci aceea a necesității Purgatoriului, a confunțării obligatorii a individului aflat în căutarea idealului cu Infernul, singurul care dă prețul acestui ideal. Iar acest Infern nu e atât moartea, cât viața, cu labirintul inextricabil modelat de întâmplare și de istorie [...], căci Laurențiu Fulga își privește personajele printr-un dublu filtru, arhetipal și subiectual, situația arhetipică sprijinindu-se pe o atent și amănunțit construită motivare psihologică”.

Cronica literară a lui Dumitru Mureșan la volumul semnat de Florin Mugur, *Piatra palidă* (Ed. Cartea Românească, 1977), evidențiază „sentimentul

compasiunii [care] se afirmă în poezia poetului odată cu sentimentul, de natură estetică, al sublimului. Orientarea atenției către universul cotidian cel mai banal cu puțință vădește o clară intenționalitate artistică. [...] De aceea, emblema poeziei lui Florin Mugur este «fata palidă», simbolul poetic al prezenței umane care trece neobservată, și care devine vizibilă numai în măsura în care îi descifrăm umanitatea.”

Ioan Simuț este preocupat de succesul la public al poeziei lui Adrian Păunescu din volumul *Pământul Deocamdată* (Ed. Eminescu, 1977). Lăsând la o parte motivele exterioare, ale sociologiei literaturii, criticul le caută pe cele din „interiorul acestei poezii”, analiza conținutului dezvălind că „poetul se întâlnește și face impact pe suprafața cea mai largă cu publicul său, cu omul mijlociu, [printr-un] motiv liric tipic păunescian: necazul” sub diversele sale aspecte, dar și capacitatea mobilizatoare, militantismul versurilor și abordarea „influentului lirism patriotic acaparant”. Ca o concluzie a analizei întreprinse, Ioan Simuț notează: „Adrian Păunescu are multe din calitățile necesare pentru a scrie un roman în versuri: ușurința versificării, imaginație fabulatorie, percepția caracterelor timpului nostru, cunoașterea mediilor, infinită dispoziție verbală, știința dialogului, invenție epică, darul analizelor, realism critic, lirism viguros. Dar specia e încă deficitară”.

Serafim Duicu afirmă, în articolul *Un Bacovia „altfel”*, că masivul eseu interpretativ al lui Ion Caraion, *Bacovia. Sfârșitul continuu* (Ed. Cartea Românească, 1977), „face inutilă și caducă cea mai mare parte a bibliografiei bacoviene [...]”. Este unul din cele mai incitante demersuri din critica română contemporană”. Premisa esențială a eseului lui Caraion este că poetul Bacovia și-a creat „o «mască» meditativ-sumbră, de efect retoric. Cultivată prin exercițiu, conștient sau nu, «masca» devine natură. Simulate la început, reluările afectat depresive devin fel de a fi și de aici dominanța stărilor epuizante, a agoniilor fără liman, care, asociate și obsesiei morții, dau senzația unui «sfârșit continuu»”. Serafim Duicu constată că „în acest eseu nu e vorba numai de poetul Bacovia, ci și de poetul Ion Caraion, un poet în postură de teoretician al poeziei, al uneltelor și mecanismului acesteia. De aceea demersul critic din acest eseu e lipsit de rigoarea și liniștea, uneori cam plicticoase, ale unui eseu scris de un *numai critic*”.

În rubrica *Filtre* din numărul din luna martie al revistei, Gheorghe Perian semnează articolul *Critică și adevăr* în care prezintă „cartea cea mai reprezentativă pentru critica lui Gabriel Dimisianu, *Nouă prozatori* (Ed. Eminescu, 1977): „G. Dimisianu practică o critică realistă, căutând în primul rând adevărul, nu frumusețea expresiei sau spectaculosul ideilor. Expunerea lui este metodică, în trepte, izolând ierarhic fiecare trăsătură, căutând argumentele cele mai potrivite astfel încât impresia finală să fie cea de coerență și sistem. [...] Criticul cartografiază ținutul sălbatic al prozei actuale [...] facilitând intrarea

cititorilor. [...]Contribuția lui G. Dimisianu la constituirea unei istorii a literaturii actuale este una dintre cele mai importante”.

La rubrica *Cronica literară*, Dan Culcer se întreabă dacă primul roman al criticului și eseistului Marian Popa, *Doina Dolcescu și Nelu Georgescu* (Ed. Cartea Românească, 1977), este *Un exercițiu de „ars combinatoria”*?: „Romanul este, de fapt, un text polemic cu teză, construit cu mijloacele narative, un exercițiu stilistic de austeritate, o demonstrare a mijloacelor literaturii și a efectelor paradoxale ale teoriei. Se întrevede că la baza textului stă o premisă teoretică: reducerea la absurd a unei teze de estetică: *personaje tipice în împrejurări tipice*. Accentul este pus pe iraționalitatea premiselor și pe raționalitatea dezvoltării lor până la ultimele consecințe.[...] Naratorul omniprezent nu emite nici o părere despre comportamentul personajelor, despre situații, el joacă în text un strict efect catalitic. Este un colecționar de locuri comune, de situații tipice, de peisaje standard, arhicunoscute sau posibile într-un București care este locul desfășurării unor «idei» cu mai multe personaje interșanjabile, cu identitate precisă, dar cu individualitate precară”. Romanul oferă „un prilej de meditație asupra caracterului de *artifex* al produsului literar, asupra raportului dintre inteligența critică și inteligența artistică în procesul de constituire a operei literare”.

A doua cronică semnată de Dan Culcer, *Posibilitățile fantasticului literar*, comentează cartea Anei Blandiana, *Cele patru anotimpuri* (Ed. Albatos, 1977): „Cele patru texte cuprinse în volum sunt niște dilatate poeme în proză, descrieri de stări subiectivizate extrem. Logica narativă este de esență romantică, natura, mediul înconjurător fiind reflexul unor stări sufletești. [...]Textele nu sunt complet epurate de istoricitate, scoase din coordonatele contextului spațio-temporal și viziunile poetice feerice sau apocaliptice conțin intenționalitatea unor avertismente de natură morală, cu trimeri chiar politice (cărțile arse ale tatălui). Rezultatul, în plan artistic, este remarcabil fără a fi excepțional”.

În articolul *Adolescentul Dorian Gray*, Dumitru Mureșan conturează universul poetic al lui Horia Bădescu, urmărind evoluția filonului liric de la volumul de debut până la ultima apariție editorială: *Marile Eleusii* (Ed. Dacia, Cluj, 1971), *Nevăzutele Urse* (Ed. Dacia, Cluj, 1975), *Cântece de viscol* (Ed. Eminescu, București, 1976), *Anomimus* (Ed. Dacia, Cluj, 1977). Este remarcată „deosebita înzestrare și predilecția lirismului pur muzical”, precum și „armonia superioară a «ecourilor» baladești consacrate în poezia noastră, de la Bolintineanu la Ștefan Aug. Doinaș.”

La pagina *Critica tânără (XVII)*, articolul lui Serafim Duicu, *Slavici în fața criticii*, își are punctul de pornire în cartea lui C. Mohanu, *Ioan Slavici interpretat de...* (Ed. Eminescu, 1977), o reconstituire, „cu toată probitatea științifică”, a confruntărilor de opinii ce au dus la recunoașterea valorii operei scriitorului ardelean. Reținând observația lui C. Mohanu că „opera lui Slavici rămâne în

continuare o *operă deschisă*, care își așteaptă în permanență re-lectura și interpretarea”, Serafim Duicu prezintă masivul studiu al Magdalenei Popescu, *Slavici* (Ed.Cartea Românească,1977), „un studiu modern, serios”, aflat „sub zodie structuralistă.[...] Reluând critic și cu mult bun simț rezultatele la care au ajuns structuraliștii și semioticienii (R.Barthes, T.Todorov, Greimas, Propp ș.a.), Magdalena Popescu descinde în adâncurile prozei lui Slavici ambiționând să-i descopere mecanismele intime, alcătuirea ei particulară în contextul prozei românești”. Ceea ce surprinde în articol lui Serafim Duicu este atitudinea misogină a autorului: „Când femeile fac critică, deseori rațiunea cedează sufletului și citim pagini curente liric, dar fără să fie ...critice”. Aprecierile care urmează nu șterg impresia dezagreabilă a punctului de vedere adoptat: „Magdalena Popescu nu pierde nici o clipă din vedere că este în postură de critic și de aceea nu cedează sentimentalității. Slavici (atât opera cât și omul) e judecat cu o anume cruzime a adevărului, fără menajamente, impactul dintre critic și obiectul său producându-se la modul bărbătesc. Admirația este subtextuală, nu exclamativă ori adjectivală”. Totuși studiul Magdalenei Popescu demonstrează „fără putință de tăgadă[...] puterea ei de a face față cu brio examenului critic dur, impus de metodele noii critici”.

La aceeași pagină *Critica tânără (XVII)*, Gheorghe Grigurcu analizează opera critică a lui Liviu Petrescu, care „ilustrează o vie preocupare teoretică”. În volumul *Scriitori români și străini*, „analizele lui Liviu Petrescu se disting, în genere, prin rigoare, printr-un ton echilibrat, stăpân pe sine, ce le conferă autoritate. [...]Fără a fi rostite *ex cathedra*, propozițiile criticului în discuție nu sunt străine de mediul în care acesta își desfășoară activitatea. Mai mult decât nerv publicistic ori sclipire literară, beneficiază de acuratețea argumentației nu o dată ingenioase, de utilizarea la maximum a capacității informaționale, adusă la zi. [...] Liviu Petrescu e un eseist declarat, unul dintre cei mai dotați ai generației sale[...]. Eseul este socotit formula exponențială a spiritului actual, printr-o generoasă dilatare a accepției sale: «...din punctul nostru de vedere, eseul constituie forma literară cea mai adecvată prin care se exprimă spiritualitatea contemporană, capodoperele gândirii și ale criticii moderne fiind, în marea lor majoritate, eseuri!»”.

Mihai Sin publică la pagina *Vatra-Dialog cu...* convorbirea avută cu Dan Deșliu, poet, actor, om de televiziune, „personaj controversat al lumii literare”. Discuția se poartă mai ales în jurul obsedantului deceniu postbelic: „Literatura noastră a cunoscut o dezvoltare destul de complicată după 23 august 1944, și în acest proces foarte dificil [...] au existat și momente de cumpănă, momente de progres și regres, îmbinări firești în evoluția unui fenomen social-politic, unui fenomen ideologic cum este literatura”. Experiențele de viață prin care a trecut poetul Dan Deșliu sunt privite din perspectiva celor 50 de ani împliniți cu regretul că omul, în general, are „proasta sau copilărească, infantila, banala

deprindere de a accepta idei gata mestecate. Nici un fel de adevăr, oricât de evident, nu poate fi al tău până când aceasta nu se întâmplă în cadrul unui proces organic, intim. [...]Vreau doar să spun că deprinderea de a se considera sfinte niște idei, niște poziții, niște metode, cu care eventual te-ai deprins și care eventual te-au dus la anumite succese, mai mult sau mai puțin statornice, este o deprindere nefericită și dacă se transformă în tic, în meteahnă, devine fatală evoluției, nu numai în literatură. Nu am fost stăpânit niciodată de mândria de a înțepeși”. Această declarație este lentila prin care Dan Deșliu își judecă existența.

La rubrica *Hic sunt leones*, Silvia Udrea prezintă *Remember – portretul unui artist*, două volume publicate după moartea tragică a poetului A. E. Baconsky: „*Remember* [două vol., ed. Cartea Românească, 1977] este un jurnal al călătoriilor imaginare ale scriitorului pentru care cele [călătoriile] reale sunt impuls și permanent punct de referință, o *terra ferma* a aventurii consumate în spirit. De aceea, «falsul jurnal», cum subintitulează Baconsky cartea sa, hașurează conturul unui autoportret din care doar o parte se lasă văzută”. Cartea exprimă „credința nestrămutată în durabilitatea artei. Imperiile dispar, spun monumentele artistice ale Europei, dar valorile spiritului «rămân inexpugnabile borne la hotarele adevărate și nevăzute ale popoarelor, însemne heraldice de neistovită noblețe»”.

Mihai Sin semnează, la rubrica *Radar*, articolul *Întâlnirea cu tragicul*, rânduri despre o carte unică în literatura română, *9 pentru eternitate* (Ed. Casa Scânteii, București, 1977) [Autori: Mircea Micu, Gheorghe Tomozei], „o carte funerară[...], monument *in aeternitas* ridicat de colegii scriitori celor care au dispărut în cutremurul de la 4 martie 1977”: A.E.Baconski, Savin Bratu, Alexandru Ivasiuc, Virgil Ghiorghiu, Mihai Petroveanu, Daniela Caurea, Mihai Gafița, Veronica Porumbacu și Nicolae Ștefănescu. Mihai Sin citează ultima pagină de manuscris aparținând lui A.E.Baconski, găsită pe patul său, după cutremur, și care cuprinde o inexplicabilă previziune: „Traversând munții [împăratul roman Marc Aureliu] își spuse: *vezi în urma ta abisul duratei și-n față un alt înfinit, adu-ți aminte de cei ce-i îngropară pe atâția alții sfârșind prin a fi și ei îngropați și învață să disprețuiești moartea.*” și încheie cu îndemnul: „Fie și pentru aceste cuvinte, cartea aceasta trebuie parcursă cu pietate...”.

Revista „Vatra” publică, în primele trei numere ale anului 1978, poezie semnată de Gavril Rusu, Dumitru Pricop, Valentin Borda, Valeriu Sivan, Mircea Duca, Adrian Frățilă, Ion Faităr, Mihai Adrian Eres, Iulian Negrilă, Tudor Balteș, Ștefan Aug. Doinaș, Dușan Petrovici, Aurel Șorobetia), proză (Mihai Sin) și teatru deoptrivă (D. R. Popescu și Radu Stanca).

Bibliografie:

„Vatra”, An VIII, 1978. Revistă social-culturală editată de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Mureș, serie nouă (1971), Târgu-Mureș, 16 pagini. Directori fondatori: I.Slavici, I.L.Caragiale, G.Coșbuc (1894), Colegiul redacțional: Romulus Guga (redactor-șef), Dan Culcer, Serafim Duicu, Dumitru Mureșan, Atanasie Popa (secretar responsabil de redacție), Ioan Radin, Mihai Sin.

Antofi Simona, *The exile literature of memoirs - debates, dilemmas, representative texts and their formative-educative effects*, în Odabasi, HF (edit.), 3RD WORLD CONFERENCE ON LEARNING, TEACHING AND EDUCATIONAL LEADERSHIP , Brussels, BELGIUM , 25-28 oct. 2013, Procedia Social and Behavioral Sciences, Volume 93, p. 29-34, DOI: 10.1016/j.sbspro.2013.09.147, **Accession Number** WOS:000342763100005.

Iancu, Elena, *Text and scene, in 2014. Anca Visdei*, In Boldea, I. (Ed), *Globalization and Intercultural Dialogue. Multidisciplinary Perspectives*, Ed Arhipelag XXI, Tîrgu Mureș, 2014, ISBN 978-606-93691-3-5, pp. 1550-1558; v. <http://www.upm.ro/gidni/index.php?pag=GIDNI-01/vol01-Lit>; http://apps.webofknowledge.com/summary.do?product=WOS&parentProduct=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=10&SID=4ANL5xzG3EFMWYkfAHW&page=1&action=changePageSize&pageSize=50